

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การปฏิรูประบบสุขภาพมุ่งให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน (วิพุธ พูลเจริญ, 2543) พยายามเป็นบุคลากรหลักในระบบบริการสุขภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบ สามารถตอบสนองและให้บริการแก่ประชาชนโดยการเป็นที่ปรึกษาและช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนและชุมชนในลักษณะผสมผสาน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณแก่ผู้มาใช้บริการ รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองด้านสุขภาพ เพื่อให้บรรลุสู่การมีสุขภาพที่ดี (ศิริราณี อินทรหนองไผ่, 2551) โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2550) การปฏิบัติงานของพยาบาลบนพื้นฐานความรู้และมีทักษะการพยาบาลที่ดีส่งผลให้ผู้รับบริการได้รับการบริการที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย (กุลวดี อภิชาติบุตร และ สมใจ ศิระกมล, 2547)

สถาบันการศึกษาพยาบาลเป็นหน่วยงานที่ผลิตบัณฑิตพยาบาล จึงต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถหรือสมรรถนะด้านต่างๆ ของบัณฑิตพยาบาล เพื่อให้บัณฑิตมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพการพยาบาล ส่งผลให้ผู้รับบริการพึงพอใจ (กุลวดี อภิชาติบุตร และ สมใจ ศิระกมล, 2547) และผู้ใช้บัณฑิต โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาพึงพอใจ (ปราโมทย์ ทองสุข, ศรีกัลยา ภิญ โยธโมสร, และ นงนุช บุญยัง, 2547) อีกทั้งความพึงพอใจต่อสมรรถนะดังกล่าวยังเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของมาตรฐานการพยาบาลและมาตรฐานการศึกษา

การผลิตบัณฑิตตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา จะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความเป็นผู้นำ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนได้ เป็นผู้มีความรู้ด้านวิชาชีพ มีความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถพัฒนาประยุกต์แนวทางใหม่ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมอย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีพื้นฐานได้อย่างดี มีทักษะในการสื่อสาร โดยใช้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา สามารถสร้างงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและทำงานในสภาพการทำงานที่เป็นสากลได้และเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานเป็นทีม มีสุขภาพกาย ใจ

แข็งแรง สมบูรณ์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550) นอกจากนี้แล้วการผลิตบัณฑิตพยาบาลต้องผลิตบัณฑิตให้มีสมรรถนะหลักที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ตามที่สภาการพยาบาลกำหนด ทั้งหมด 14 สมรรถนะอาทิ ด้านการปฏิบัติการพยาบาล การแสดงภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ (สภาการพยาบาล, 2550)

คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิคได้มีจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมากกว่า 80 ปี หลักสูตรของคณะฯ ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด สำหรับบัณฑิตที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2549 ใช้หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปี พ.ศ. 2546 ที่กำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา ดำรงตนอย่างมีความสุข เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพด้านวิชาการ วิชาชีพ และมีคุณธรรม เป็นบัณฑิตที่เข้าใจมนุษย์อย่างเป็นองค์รวม มีความรู้ในศาสตร์ด้านการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สามารถให้การพยาบาลครอบคลุมทั้ง 4 มิติ คือ การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรคและการฟื้นฟูสภาพ มีการใช้กระบวนการพยาบาล มีความรู้สามารถด้านวิจัย รวมทั้งเป็นบัณฑิตที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีภาวะความเป็นผู้นำและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ (คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค, 2546) สมรรถนะของบัณฑิตพยาบาลเป็นกระจุกตะกอนให้เห็นถึงคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ความรู้ทักษะของบุคคลที่ได้เรียนรู้ผ่านระบบการจัดการศึกษา

การประเมินคุณภาพของบัณฑิตพยาบาลเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร สถาบันการศึกษากำหนดให้ใช้ตัวชี้วัด คือ ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อความรู้ความสามารถของบัณฑิต (สำนักประกันคุณภาพการศึกษา, 2549) อีกทั้งคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิคสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนอย่างไรก็ตามการศึกษาวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิคในเรื่องความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชามีเพียงการศึกษาของ ประยดา แสงอาสภวิริยะ (2546) เรื่องการรับรู้สมรรถนะเชิงวิชาชีพพยาบาลของผู้สำเร็จหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ ปีการศึกษา 2544 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การรับรู้สมรรถนะส่วนบุคคลสมรรถนะเชิงวิชาชีพพยาบาล และสมรรถนะเพื่อพัฒนาสังคมและวิชาชีพ อยู่ในระดับสูง และเนื่องจากคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิคยังไม่มีข้อมูลด้านคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จในปีการศึกษา 2549 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาที่มีต่อสมรรถนะของบัณฑิตเพื่อจะได้ข้อมูลที่เห็นกระจุกตะกอนให้เห็นถึงผลผลิตของการจัด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บัณฑิต หมายถึง บัณฑิตพยาบาลที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2549 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2546 คณะพยาบาลศาสตร์แมกคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ
2. ผู้บังคับบัญชา หมายถึง หัวหน้างานตามสายงานของบัณฑิต นายจ้างหรือผู้ประกอบการ
3. สมรรถนะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถที่จำเป็นต่อการทำงานของพยาบาลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ ในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านความสามารถพื้นฐานที่มีผลต่อการทำงาน ด้านสารสนเทศ ด้านการวิจัยและด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
4. ความพึงพอใจ หมายถึง การประเมินและให้คุณค่าความสามารถของบัณฑิต ตามการรับรู้ของบัณฑิตและผู้บังคับบัญชา ใน 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านความสามารถพื้นฐานที่มีผลต่อการทำงาน ด้านสารสนเทศ ด้านการวิจัยและด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ถ้าถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ